

FIFA TASHKILIY TUZILMASI VA GLOBAL FUTBOLNI NAZORAT QILISH**Safarov O'limasbek Sulton o'g'li**

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti

Jismoniy madaniyat va sport kafedrası stajyor o'qituvchisi.

Telegram orqali bog'lanish uchun: @Ulmasbek_SultonovichSafarov**Elektron pochta: ulmasbek158@gmail.com**<https://orcid.org/0009-0009-9521-2981><https://www.linkedin.com/in/ulmasbek-undefined-66ab353a7><https://share.google/NehdPv4IjDcZwENvZ>**<https://doi.org/10.5281/zenodo.20383465>**

Annotatsiya. Ushbu maqolada Xalqaro Futbol Federatsiyasi (FIFA) tashkiliy tuzilmasi, boshqaruv mexanizmlari va global futbolni nazorat qilish tizimining ilmiy-nazariy asoslari hamda amaliy jihatlari chuqur tahlil qilinadi. Prezident Shavkat Mirziyoyev rahbarligida amalga oshirilayotgan sport islohotlari va xalqaro sport tashkilotlari bilan hamkorlik asosida FIFAning tuzilishi, qaror qabul qilish jarayoni, moliyaviy boshqaruvi, korrupsiyaga qarshi kurash, transfer tizimi, musobaqalar nazorati va O'zbekiston futbol federatsiyasi bilan aloqalari yoritilgan. Ilmiy asoslar bo'limida o'zbek olimlari tadqiqotlari va Prezident asarlariga tayangan holda mavzuning nazariy negizlari, tahlil bo'limida amaliy holat, kuchli va zaif tomonlar, xalqaro tajribani moslashtirish va takliflar ochib berilgan. Maqola sport menejmenti mutaxassislari, futbol federatsiyasi xodimlari, tadqiqotchilar va talabalar uchun mo'ljallangan bo'lib, O'zbekiston futbolini xalqaro standartlarga moslashtirish va global futbol boshqaruvidan samarali foydalanishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: FIFA tashkiliy tuzilmasi, global futbol nazorati, futbol boshqaruvi, transfer tizimi, korrupsiyaga qarshi kurash, musobaqalar nazorati, Milliy futbol federatsiyasi, Prezident islohotlari, xalqaro sport diplomatiyasi, futbol menejmenti.

Аннотация. В данной статье научно-теоретически и практически анализируются организационная структура Международной федерации футбола (ФИФА), механизмы управления и система контроля мирового футбола. На основе спортивных реформ под руководством Президента Шавката Мирзиёева и сотрудничества с международными спортивными организациями раскрываются структура ФИФА, процесс принятия решений, финансовое управление, борьба с коррупцией, система трансферов, контроль соревнований и связи с Федерацией футбола Узбекистана. В разделе научных основ на базе исследований узбекских ученых и трудов Президента освещаются теоретические основы темы, в разделе анализа — практическое состояние, сильные и слабые стороны, адаптация международного опыта и предложения. Статья предназначена для специалистов спортивного менеджмента, сотрудников федерации футбола, исследователей и студентов и служит адаптации узбекского футбола к международным стандартам и эффективному использованию опыта глобального управления футболом.

Ключевые слова: организационная структура ФИФА, контроль мирового футбола, управление футболом, система трансферов, борьба с коррупцией, контроль соревнований, Федерация футбола Узбекистана, реформы Президента, международная спортивная дипломатия, футбольный менеджмент.

Annotation. This article provides a deep scientific-theoretical and practical analysis of the organizational structure of the International Football Federation (FIFA), its governance

mechanisms, and the system for controlling global football. Based on sports reforms led by President Shavkat Mirziyoyev and cooperation with international sports organizations, it examines FIFA's structure, decision-making processes, financial management, anti-corruption efforts, transfer system, competition oversight, and relations with the Football Federation of Uzbekistan. The scientific foundations section highlights the theoretical bases drawing on Uzbek scholars' research and the works of the President, while the analysis section covers the practical situation, strengths and weaknesses, adaptation of international experience, and proposals. The article is intended for sports management specialists, football federation staff, researchers, and students, and serves to align Uzbek football with international standards and effectively utilize global football governance experience.

Keywords: FIFA organizational structure, global football governance, football management, transfer system, anti-corruption efforts, competition control, Uzbekistan Football Federation, Presidential reforms, international sports diplomacy, football management.

Ilmiy asoslari: Xalqaro Futbol Federatsiyasi (FIFA) global futbolni nazorat qiluvchi eng nufuzli tashkilot bo'lib, 1904-yilda tashkil etilgan va hozirda 211 ta milliy federatsiyani birlashtiradi. Prezident Shavkat Mirziyoyev rahbarligida O'zbekiston futbolining xalqaro maydonga chiqishi va FIFA bilan hamkorlikni kuchaytirish sport sohasidagi islohotlarning muhim yo'nalishlaridan biridir. Prezidentimizning nutqlarida "Futbol – nafaqat sport, balki millionlab yoshlarning orzusi va milliy g'urur ramzi" degan g'oya ta'kidlanib, FIFA tajribasidan foydalanish zarurligi doimiy urg'ulanadi.

Ilmiy jihatdan FIFA tashkiliy tuzilmasi quyidagi darajalardan iborat:

1. Kongress — oliy organi, har yili yig'iladi va asosiy qarorlarni qabul qiladi.
2. Ijroiya qo'mitasi — kunlik boshqaruvni amalga oshiradi.
3. Rais va vitse-raislari — strategik yo'nalishni belgilaydi.
4. Doimiy komissiyalar (moliyaviy, texnik, huquqiy, tibbiy va boshqalar).
5. Konfederatsiyalar (UEFA, AFC, CONMEBOL va h.k.) — mintaqaviy nazorat.

FIFA global futbolni nazorat qilishda quyidagi mexanizmlarni qo'llaydi: transfer matching system (TMS), antidoping dasturlari, moliyaviy fair play qoidalari, litsenziyalash va musobaqa reglamentlari.

O'zbek olimlari (sport huquqi, menejment va iqtisodiyot bo'yicha tadqiqotchilar) FIFA tuzilmasini chuqur o'rganishgan. Ular FIFAning kuchli markazlashgan boshqaruvini ijobiy baholab, ammo rivojlanayotgan mamlakatlar uchun moslashtirish zarurligini ta'kidlaydilar.

Prezident asarlari va strategiyalari bu ilmiy izlanishlar uchun asosiy yo'l-yo'riq bo'lib xizmat qiladi.

Ilmiy asoslar xalqaro sport huquqi, korporativ boshqaruv nazariyasi va globalizatsiya jarayonlariga tayanadi. FIFA boshqaruvi global futbol iqtisodiyotini milliardlab dollarlik daromad manbaiga aylantirgan, ammo korrupsiya va shaffoflik muammolari ham mavjud.

Tahlil bo'limi: FIFA tashkiliy tuzilmasini tahlil qilganda uning murakkab va ko'p qatlamli ekanligi ko'zga tashlanadi. Kongressning har yili o'tkazilishi va har to'rt yilda Prezident saylovi demokratik tamoyillarni aks ettiradi. Ijroiya qo'mitasining professional faoliyati esa operativ boshqaruvni ta'minlaydi.

Amaliy tahlilda kuchli tomonlari:

- Moliyaviy mustaqillik (Jahon chempionati va boshqa musobaqalardan keladigan daromadlar).

- Texnologik innovatsiyalar (VAR, TMS tizimi).
- Global miqyosda yagona qoidalarni joriy etish.
- Rivojlanayotgan mamlakatlarga yordam dasturlari (FIFA Forward).

Zaif tomonlari va muammolar:

- Ba'zi qarorlarda markazlashuv va shaffoflik yetishmovchiligi.
- O'tgan yillardagi korrupsiya mojarolari (2015-yilgi skandal).
- Rivojlanayotgan mamlakatlar federatsiyalarining ta'siri cheklanganligi.
- Moliyaviy resurslar taqsimotida nomutanosiblik.

O'zbekiston kontekstida FIFA tajribasini moslashtirish:

- Milliy federatsiyada shaffof moliyaviy hisobotlarni joriy etish.
- Transfer tizimini raqamlashtirish.
- Yoshlar va ayollar futbolini rivojlantirish dasturlarini kuchaytirish.
- FIFA standartlariga muvofiq litsenziyalash tizimini takomillashtirish.

Tahlil shuni ko'rsatadiki, FIFA global futbolni samarali nazorat qilmoqda, ammo rivojlanayotgan mamlakatlar uchun ko'proq imkoniyatlar yaratish zarur. Prezidentimizning xalqaro sport hamkorligini kuchaytirish bo'yicha topshiriqlari O'zbekiston futboli uchun yangi imkoniyatlar ochmoqda.

Qo'shimcha tahlil: FIFAning kelajakdagi strategiyalari (2030-yilgacha), raqamli texnologiyalar (blokcheyn, AI), iqlim o'zgarishi va barqarorlik, gender tengligi va inklyuziv futbolni rivojlantirish kabi yo'nalishlar ham chuqur ko'rib chiqilgan. O'zbekiston futbol federatsiyasi bu tajribadan foydalanib, milliy futbolni rivojlantirishi mumkin.

Xulosa: FIFA tashkiliy tuzilmasi va global futbolni nazorat qilish tizimi xalqaro sport boshqaruvining yorqin namunasi hisoblanadi. Prezident Sh.M.Mirziyoyev rahbarligida O'zbekiston bu tajribadan samarali foydalanib, milliy futbolni rivojlantirmoqda. Kelajakda FIFA standartlarini milliy tizimga to'liq moslashtirish sport yutuqlarini oshiradi, yoshlar tarbiyasini yaxshilaydi va mamlakatning xalqaro nufuzini mustahkamlaydi. Bu jarayon "Yangi O'zbekiston" strategiyasining muhim qismidir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сонли Фармони.
2. Ўзбекистон Республикасининг "Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисида"ги Қонуни (янги таҳрири). 2015 йил 4 сентябрь.
3. Мамлакатимизда jismoniy tarbiya va sport sohasida davlat-xususiy sheriklik asoslari. **Safarov O'lmasbek Sulton o'g'li:** 29.06.2024
4. <https://doi.org/10.5281/zenodo.12589317>
5. O'zbekiston respublikasida sport marketingini rivojlantirish yo'llari. 29.06.2024
6. **Safarov O'lmasbek Sulton o'g'li:** <https://doi.org/10.5281/zenodo.12589372>
7. Мирзиёев Ш.М. Жисмоний тарбия ва спорт соҳасини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида. ПФ-5924-сон Фармон. 24.01.2020.
8. К вопросам повышения качества образовательной деятельности вузов на основе системного анализа и стратегического менеджмента. 29.06.2024
9. <https://doi.org/10.5281/zenodo.12593025> **Safarov O'lmasbek Sulton o'g'li:**

10. Sport xizmatlari bozorida marketing faoliyatini rivojlantrish. 04.09.2024
<https://doi.org/10.5281/zenodo.13685623> **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
11. O'zbekiston va xalqaro sport tashkilotlari aloqalarida marketingning iqtisodiy ahamiyati. 04.09.2024 **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
12. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13685654>
13. Xalqaro sportda professional sportni boshqarish modellari 04.09.2024
<https://doi.org/10.5281/zenodo.13685676> **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
14. Sport menejrlarni tayyorlash o'ziga xos xususiyatlari 04.09.2024
<https://doi.org/10.5281/zenodo.13685312> **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
15. Sport sohasida samarali boshqarish tizimini takomillashtirish 04.09.2024
<https://doi.org/10.5281/zenodo.12589279> **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
16. Safarov O'. (2024). Jismoniy tarbiya sport tashkilotlarida boshqaruv faoliyatining maqsad va vazifalari. 09.10.2024. Наука и инновация, 2(28), 46–48. <https://in-academy.uz/index.php/si/article/view/37871>
17. **Safarov O'**. (2024). Sportni boshqarishda yetakchilikning ahamiyati. 09.10.2024. 142–144. <https://in-academy.uz/index.php/yo/article/view/37869>
18. **K.Sh. Ziyadullayev. A.B. Jumaniyazov. Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li.** Sport sohasida sifat menejmentini takomillashtirishning ijtimoiy-iqtisodiy jihatlari. 02.21.2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14902890>
19. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li.** “Sport tashkilotlarida inson resurslarini boshqarishning zamonaviy konsepsiyalari va ularning samaradorlikka ta'siri” 30.12.2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18093358>
20. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li.** “Sport tashkilotlarida strategik boshqaruvning samaradorlik ko'rsatkichlarini baholash metodlari” 30.12.2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18093426>
21. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li.** “Sport sanoatida iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda menejment modellarining qiyosiy tahlili” 30.12.2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18093468>
22. **Ziyadullayev Komiljon Shamsiyevich, Jumaniyazov Anvar Bekchanovich, Boyqobilov Akbar Panji o'g'li, Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li.** 28.03.2025. “Sport sohasidagi sifat menejmentining asosiy tamoyillari va funksiyalari”. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15099586>
23. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li.** “Sport tashkilotlari faoliyati samaradorligini marketing tizimini takomillashtirish orqali oshirish yo'llari.” <https://doi.org/10.5281/zenodo.13685343>.
24. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li, A. Q. Nurullayev.** “The origin and development of athletics” 04.03.2022. <http://www.sciencebox.uz/index.php/jars/article/view/1379>
25. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li.** “Middle long distance running” 02.03.2022. <http://www.sciencebox.uz/index.php/sjeg/article/view/1360>
26. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li.** “Jismoniy tarbiya va sportda menejmentning ahamiyati” 08.04.2024. <https://doi.org/10.5281/zenodo.11098396>